# IR-RIFORMA TAL-WELFARE
# SEJĦA GĦAL DISKUSSJONI RESPONSABBLI

**Ir-Riforma tal-Welfare iġġib lilna l-Maltin wiċċ imb'wiċċ mal-valuri tagħna. Il-bixra tas-soċjetà Maltija issa qisha ilha li ħadet il-qagħda, u donna drajniha. Fi xjuħitna għandna pensjonijiet ġeneruzi li flimkien ma' servizzi tas-saħħa u servizzi oħra b'xejn, iżommu l-maġġoranza l-kbira tagħna bogħod mill-faqar.**

**Imma issa qed jidhru sinjali ċari li dan mhux aktar sostenibbli. Sar ikollna anqas tfal filwaqt li ngħixu aktar. Qed jiżdied in-numru tal-pensjonanti, u tikber l-ispiża fl-oqsma l-oħra kollha, l-aktar fis-saħħa, waqt li d-dħul tal-pajjiż mhux qed jikber biżżejjed biex ilaħħaq.**

> **'Il-Knisja ma tixtieqx u ma tistax tipproponi xi formola maġika... hija għandha tipproponi numru ta' konsiderazzjonijiet u tinsisti li huwa dmir ta' kulħadd li jipparteċipa fl-isforz biex is-servizzi bażiċi tal-ħarsien soċjali jitqiegħdu fuq bażi sostenibbli'.**
> **(Dokument tas-Sinodu Djoċesan, *Djakonija u Ġustizzja*, 18)**

**Fid-dawl ta' dawn is-sinjali taż-żminijiet u ta' dak li jgħid is-Sinodu fuq ir-riforma tal-welfare, nixtiequ nagħtu dan il-kontribut tagħna għal diskussjoni responsabbli.**

## TLIET PUNTI ESSENZJALI: DINJITÀ, SOLIDARJETÀ U SUSSIDJARJETÀ

**L-ewwelnett hemm id-dinjità ta' kull bniedem. Is-sistema tal-welfare tkun tajba jekk tirrispetta u ssa˙˙a˙ din id-dinjità, billi to˙loq strutturi u spazji li jag˙mluha possibbli g˙al kul˙add, l-aktar g˙al min hu dg˙ajjef, biex jie˙u sehem s˙i˙ fil-˙ajja soçjali. Il-progress veru mhuwiex ekonomiku biss.**

Il-bniedem isib din id-dinjità fuq kollox bħala membru tas-soċjetà. Soċjetà ġusta hija dik fejn il-membri kollha tagħha jistgħu jagħtu sehemhom għall-ġid komuni, għaliex il-parteċipazzjoni u mhux il-kompetizzjoni tas-suq hija l-mezz ewlieni biex il-bnedmin jiżviluppaw irwieħhom. Għalhekk, soċjetà ġusta hija dik li tagħmilha possibbli għall-membri tagħha li jipparteċipaw u li tipprovdilhom il-kundizzjonijiet meħtiega biex dan iseħħ: edukazzjoni, għajnuna fil-mard u fil-faqar.

Is-solidarjetà tfakkarna li aħna għandna dmirijiet lejn l-oħrajn.

Il-faċċata l-oħra tas-solidarjetà hija s-sussidjarjetà, kelma li tfisser li rridu nfittxu kif nikbru fir-responsabbiltà personali u fl-awtonomija, mingħajr ma noħolqu dipendenzi.

## IL-BIDLA HI URĠENTI: KULĦADD HUWA RESPONSABBLI

**Minkejja l-©id kbir li s-sistema preΩenti ©abet fostna, setg˙et nessietna li g˙andna dmir ta' solidarjetà lejn l-o˙rajn, g˙aliex sibniha façli nistennew kollox ming˙and il-gvern.**

L-aktar bidla ur©enti fil-mentalità tag˙na l-Maltin hija li niç˙du l-parti©©janiΩmu politiku esa©erat li ja˙kimna. Quddiem problema tabil˙aqq nazzjonali b˙al din m'a˙niex kapaçi nitkellmu flimkien u nisimg˙u lil xulxin ming˙ajr ma naqg˙u fit-tentazzjoni li nippreΩentaw il-poΩizzjoni tag˙na b˙allikieku hija perfetta.

Min-na˙a l-o˙ra, tentazzjoni qawwija hi li nibqg˙u gallerija b˙allikieku Ω-Ωmien mhux g˙addej, g˙ax min ikollu l-kura©© jitkellem favur tibdil me˙tie© ipattiha qares ta˙t l-attakk tan-na˙a l-o˙ra.

Madankollu, x'çans g˙andhom il-mexxejja politiçi u soçjali jekk il-partijiet l-o˙ra tas-soçjetà, flok ji©bdu flimkien il-˙abel wie˙ed tal-kooperazzjoni responsabbli, idawru l-forzi tag˙hom lejn il-konfront?

## IL-KOOPERAZZJONI HI DMIR TA' KULĦADD

**Is-sezzjonijiet kollha tas-soçjetà huma fid-dmir li fi spirtu ta' armonija u solidarjetà, ifittxu soluzzjonijiet miftehma biex l-ekonomija tissa˙˙a˙.**

Is-soluzzjonijiet veri huma dawk li jfittxu l-©id komuni, u mhux il-©id ta' sezzjoni wa˙da. Mexxejja u membri tas-soçjetà li jaraw biss x'jaqbel lilhom u lis-sezzjoni tag˙hom qed iqarrbuna lejn soçjetà fejn ibati kul˙add, filwaqt li dawk li lesti ja˙dmu g˙al klima ta' ftehim, fejn l-affarijiet jimxu iΩjed bil-fier u bil-©ustizzja, jist˙oqqilhom jissej˙u l-'Imberkin ... li j©ibu l-paçi' ©o Malta fis-seklu XXI.

F'dan il-kuntest nistennew li l-Gvern jo˙ro© il-proposti tieg˙u f'White Paper u jag˙ti spazju g˙al diskussjoni wiesg˙a, serja u ming˙ajr g˙a©©la Ωejda. Il-partiti politiçi u l-partijiet soçjali g˙andhom dmir jg˙idu huma wkoll il-poΩizzjoni taghhom. Ma nistg˙ux nibqg˙u kif a˙na b˙alissa, fejn kul˙add iΩomm il-karti tieg˙u mo˙bija, waqt li jkun pront ma jaqbilx ma' dak li jipproponi ˙addie˙or.

Min hu espert jew tekniku hu fid-dmir li jfiehem lill-oħrajn il-konsegwenzi ta' kull deċiżjoni li tista' tittieħed, u kif din mistennija li tolqot il-prosperità tal-pajjiż, il-ħajja ta' sezzjonijiet differenti tas-soċjetà, u s-sostenibbiltà.

Min hu mexxej jew jaf jinfluwenza l-opinjoni ta' sezzjoni tal-poplu, hu fid-dmir li jinkoraġġixxi s-sens ta' sinċerità fl-analiżi u r-rieda minn ġewwa li wieħed ma jeħilx b'mod riġidu mas-sistemi u d-drittijiet li jista' jkollu.

Kull ċittadin irid jagħti ħarsa lejn dak li qed jagħti u dak li qed jieħu. Min ħa beneficċji ogħla milli fil-fatt ħallas jew bla ma hu intitolat għalihom, min għandu monopolji li jmorru kontra l-ġid komuni, min bena jew saħħaħ il-prosperità tiegħu billi waddab il-piż tat-taxxi tal-pajjiż fuq oħrajn, min qed jieħu beneficċji jew min għamel ċertifikati mhux misthoqqa, min jirreġistra għax-xogħol filwaqt li jaħdem, min jaħli flus il-poplu. Nemmnu li wasal iż-żmien li dawn u oħrajn jużaw is-saħħa tagħhom biex ikollna soċjetà li tispira iżjed fiduċja għax mibnija fuq il-ġustizzja soċjali.

## IRRIDU NINVESTU AKTAR FIL-BNEDMIN

**Il-politika soçjali u dik ekonomika jridu jimxu dejjem aktar id f'id, biex l-aspetti soçjali tad-deçizjonijiet ekonomiçi ma jing˙ataw qatt il-©enb, u d-deçiΩjonijet soçjali jkunu f'armonija ma' kemm tifla˙ l-ekonomija.**

Soċjetà dgħajfa qatt ma twassal għal ekonomija b'saħħitha, għax il-problemi soċjali għandhom ukoll prezz ekonomiku għoli li aħjar nagħtu kasu mill-bidu nett. Dawn ma nsolvuhomx biss billi nonfqu l-flus fil-beneficċji, imma billi noħolqu sistemi soċjali effettivi u rilevanti għall-bżonnijiet ta' l-individwi u ta' l-ekonomija. L-ebda sistema ta' welfare ma taħdem jekk l-ekonomija tagħna ma toħloqx aktar postijiet ta' xogħol ta' kwalità, u dan ma jsirx jekk ma niħdux ħafna aktar bis-serjetà is-sistemi ta' l-edukazzjoni u taħriġ.

Irridu nagħtu ħarsa radikali lejn il-kompettività tagħna, li titlob sagrificċji minn min jaħdem u min iħaddem, għall-ġid ta' kulħadd.

## HEMM BŻONN JINSTEMA' IŻJED IL-LEĦEN TAL-FQIR

**L-istatistika turina li hawn 15% tal-Maltin li jinsabu f'riskju serju ta' faqar. F'diskussjoni fuq il-welfare f'pajjiΩna, ma jistax ikun li l-le˙en ta' dawn in-nies ma jinstemax g˙aliex jinstema biss dak ta' min huwa b'sa˙˙tu g˙ax g˙andu l-flus jew g˙ax huwa organizzat tajjeb.**

Aħna nemmnu li sistema tal-welfare tabilħaqq ġusta u sostenibbli trid tibqa' tinkludi lil kulħadd, kif inhi bħalissa. Madankollu, mhemmx dubju li kull riforma trid tagħti attenzjoni speċjali għall-effett li ġġib fuq min huwa dgħajjef. Kif jistgħu dawk li diġà jinsabu fix-xifer tal-faqar, u ż-żgħażagħ li diġa' għandhom piżijiet serji ta' djun fuq id-dar tagħhom, iħallsu għal skemi ta' pensjoni volontarja u joħorġu spejjeż kbar minn buthom għas-saħħa?

Riforma tal-welfare trid tibqa' tgħin lil min hu fil-bżonn. Fl-istess ħin ma tridx toħloq kultura ta' dipendenza, iżda twassal għal parteċipazzjoni sħiħa fil-ħajja soċjali u ekonomika.

## IS-SISTEMA TAL-WELFARE TRID TINBENA MADWAR IL-FAMILJA

**L-aqwa struttura ta' solidarjetà hija l-familja, fejn a˙na nitg˙allmu ng˙ixu ma' o˙rajn, naqsmu mag˙hom dak li g˙andna, ng˙inu lil min fil-bΩonn anke meta ma jifla˙x jag˙ti lura dak li jirçievi.**

Għalhekk kull politika soċjali u ekonomika trid tara kif ser tolqot lill-familja. Hemm bżonn ta' tfittxija ta' bilanċ ħafna aħjar bejn il-ħajja tal-familja u l-ħajja tax-xogħol.

Kull politika li tinkoraġġixxi lin-nisa jerġgħu joħorġu jaħdmu trid tfittex ukoll bis-serjetà strutturi soċjali u fiskali li jaraw li dan ma jsirx b'detriment għall-familja u għall-iżvilupp tal-membri kollha tagħha, nisa u rġiel, żgħar u kbar.

## XI DMIR GĦANDU N-NISRANI MALTI QUDDIEM DAN KOLLU?

**Mhux iΩ-Ωmien li l-Insara jibqg˙u i˙arsu, jistennew biss ˙alli jaraw x'se ji©ri, jew imorru mal-kurrent.**

G˙andna ˙afna kurrenti li jistg˙u jitfg˙una fejn in-Nisrani ma jixtieqx: lejn soçjetà li jimpurtaha inqas minn min ibati, jew lejn soçjetà li mhix kapaçi tirba˙ it-telqa tag˙ha biex dak li tag˙mel tag˙mlu b'mod responsabbli u sostenibbli.
Kull Nisrani huwa fid-dmir li jaħdem, u flimkien mal-komunità Nisranija jitlob, biex tinħoloq atmosfera ta' ftehim u ta' ħsieb ċar li twassal għal sistema solidari u sostenibbli.

Discern

**Institute for Research on the Signs of the Times**
5 Triq l-Iljun, Floriana VLT 16
**www.discern-malta.org**

**Ċentru Fidi u Ġustizzja**
227 Triq Merkanti, Valletta VLT 10
**www.jesuit.org.mt/justice**